

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Філософія

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	12 «Інформаційні технології»
Спеціальність	124 «Системний аналіз»
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Управління складними системами»

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**обов'язкова
українська**

Завідувач кафедри міжнародних відносин,

політичних наук і практичної філософії

Олег КУЗЬ

**Харків
2023**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії
Протокол №7 від 31.01.2023 р.

Розробники:

Кузь О.М., д.філос.н., проф. кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії,

Потоцька Ю.І., к.філос.н., доц. кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

«Філософія» є обов'язковою навчальною дисципліною циклу загальної підготовки студентів спеціальності 124 «Системний аналіз» першого (бакалаврського) рівня.

Актуальність вивчення дисципліни «Філософія» обумовлена необхідністю оволодіння основами загальної духовної культури, перш за все, – культури мислення, та формування відповідального світогляду.

Об'єктом навчальної дисципліни є найбільш загальні характеристики та фундаментальні принципи буття.

Предмет навчальної дисципліни – відносини людини і світу, буття і пізнання.

Мета навчальної дисципліни: формування загальних компетентностей на підставі: узагальнення вже набутих у процесі освіти знань студентів, ознайомлення зі специфікою філософсько-світоглядного освоєння дійсності та формування на цій основі цілісної наукової картини світу;

формування навичок критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та їх застосування до аналізу суспільства;

навчання навичкам самостійного пошуку, оброблення та аналізу інформації; усвідомлення цінностей громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Українська мова (за професійним спрямуванням) Соціальна та економічна історія України	Системний аналіз

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
КЗ15. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	РН15. Розуміти українську та іноземну мови на рівні, достатньому для обробки фахових інформаційно-літературних джерел, професійного усного і письмового спілкування, написання текстів за фаховою тематикою.
	РН16. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Програма навчальної дисципліни Змістовий модуль 1. Філософія як універсальне знання

Тема 1. Філософія як універсальний тип знань.

1.1. Природа філософського знання. Основні функції філософії.

Специфіка філософського знання. Предмет філософії. Основні функції та методи філософії.

1.2. Філософія і світогляд. Типи світогляду.

Філософія як теоретичне ядро світоглядного знання. Світогляд. Структура і функції світогляду. Типи світогляду (міфологічний, релігійний, науковий, філософський).

1.3. Структура філософського знання.

Соціально-історичні та духовні умови виникнення та розвитку філософії. Диференціація філософського знання. Основні філософські напрями, школи, дисципліни. Історія філософії – періодизація та основні ознаки діалогу концепцій на різних етапах розвитку духовної культури, цивілізації суспільства.

Тема 2. Стародавня філософія.

2.1. Давньоіндійська і давньокитайська філософія.

Значення філософії Стародавнього Сходу в розвитку світової філософії. Філософія Стародавньої Індії. Філософія Стародавнього Китаю.

2.2. Давньогрецька натурфілософія.

Значення античної філософії в розвитку західноєвропейської та світової культури. Періодизація античної філософії. Натурфілософія. Проблема першоелементу.

2.3. Класична філософія Сократа, Платона, Аристотеля.

Сократ і софісти: звернення до людини, пошуки абсолютного та відносне знання. Філософська система Платона. Енциклопедична філософська система Аристотеля.

2.4. Стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм.

Елліністична філософія (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм). Філософія еллінізму та раннє християнство.

Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та Відродження

3.1. Становлення та розвиток філософії Середньовіччя.

Загальна характеристика середньовічної філософії. Вплив християнства на середньовічну філософію. Співвідношення віри та розуму в середньовічній філософії. Патристика (А. Аврелій) і схоластика (Х. Аквінський). Реалізм та номіналізм.

Філософські ідеї у літературі Київської Русі.

3.2. Антропоцентризм і гуманізм філософії епохи Відродження.

Особливості філософії епохи Відродження. Вплив розвитку мистецтв (живопису, літератури), математики, механіки на уявлення про Всесвіт та творчу природу людини. Натурфілософія М. Кузанського, Телезіо, Дж. Бруно, Г. Галілея.

3.3. Соціальна філософія епохи Відродження.

Образ володаря у М. Макіавеллі. Пошуки ідеального суспільства (Т. Мор, Т. Кампанелла).

Тема 4. Філософія Нового часу

4.1. Розвиток науки та філософська картина світу у XVI – XVII ст.

Філософія Нового часу: розвиток математики та природничих наук. Віра у розум та прогрес у суспільстві.

4.2. Емпіризм і раціоналізм.

Гносеологія (суб'єкт та об'єкт пізнання). Індуктивний та дедуктивний методи пізнання. Емпіризм (Ф. Бекон, Д. Локк, Д. Юм). "Привиди свідомості" Ф. Бекона. Раціоналізм (Р. Декарт,

Г. Лейбніц, Б. Спіноза). "Cogito ergo sum" та вчення про метод Р. Декарта. Монадологія Г. Лейбніця. Гносеологічні суперечки у філософії Нового часу (Д. Локк і Г. Лейбніц). Ірраціоналізм Б. Паскаля.

4.3. Основні ідеї філософії Просвітництва.

Соціальна філософія Просвітництва (людина-громадянин, теорії виникнення держави, первісна культурна людина Ж.-Ж. Руссо). Прагнення у Просвітництві до свободи, рівності та братерства. Французький матеріалізм, концепція детермінізму.

4.4. Особливості розвитку вітчизняної філософії Нового часу

Філософія у братських школах (Острозький культурно-освітній центр). Діяльність Києво-Могилянської академії (Ф. Прокопович). Філософія Г. Сковороди (дві натури, три світи). Кордоцентризм в українській філософській думці.

Тема 5. Німецька класична філософія

5.1. Загальна характеристика німецької класичної філософії.

Раціоналізм німецької класичної філософії. Передумови виникнення та головні досягнення німецької класичної школи.

5.2. Гносеологічна концепція І. Канта.

Теорія пізнання І. Канта (апостеріорне – знання до досвіду та апостеріорне – знання на основі досвіду; пізнавальні здібності людини: розсудок, здатність судження, розум). Етичні погляди І. Канта (категоричний імператив). Науковчення І. Фіхте. Філософія тотожності Ф. Шеллінга.

5.3. Абсолютний ідеалізм Г. В. Ф. Гегеля.

Філософська система Г. В. Ф. Гегеля. Абсолютна ідея, енциклопедія філософських наук (вчення про буття, сутність та поняття в Науці логіки; розгляд механіки, фізики, органіки у "Філософії природи"; суб'єктивний, об'єктивний та абсолютний дух у "Філософії духа"). Розвиток діалектики Г. В. Ф. Гегелем.

5.4. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.

Матеріалізм Л. Фейєрбаха. Критика релігії. Етичні погляди. Вплив ідей німецьких класиків на філософію марксизму. Розуміння К. Марксом розвитку суспільства (суспільно-економічні формації). Проблема відчуження людини. Значення та етапи розвитку філософії марксизму. Неомарксизм.

Тема 6. Сучасна світова філософія

6.1. Соціокультурні умови розвитку філософії ХХ – ХХІ ст.

Загальна характеристика розвитку сучасної філософії. Вплив соціокультурного, духовного стану в суспільстві, розвитку науки та техніки на філософію сучасності. Основні напрямки сучасної філософії.

6.2. Розвиток позитивістської традиції в сучасній філософії. Позитивізм, постпозитивізм, неопозитивізм. Аналітична філософія (Б. Рассел, Л. Вітгенштейн). Логіко-лінгвістичний аналіз аналітичної філософії. Віденський гурток (М. Шлік). Філософія науки ("критичний раціоналізм" К. Поппера, "дослідницькі програми" науки І. Лакатоса, методологічний релятивізм П. Фейєрабенда, історичний розвиток наукового знання у Т. Куна). Прагматизм (Ч. Пірс).

6.3. Антропологічна складова сучасної філософії.

Вплив "філософії волі", "філософії життя" на формування екзистенціально-антропологічної складової сучасної філософії. Екзистенціалізм (основні напрями та поняття). М. Хайдегер, К. Ясперс, Ж. П. Сартр, А. Камю. "Сутність" та "існування" людини в екзистенціальній філософії. Філософія психоаналізу: вчення про несвідоме в психіці людини (З. Фройд, К. Юнг).

6.4. Ситуація постмодерну в сучасній філософії.

Герменевтика (основні поняття, проблема розуміння та інтерпретації). Г. Гадамер, П. Рікер. Феноменологія Е. Гуссерля (феноменологічна редукція, інтенціональність).

Структуралізм та постструктуралізм. "Ситуація постмодерну". Концепція смерті

суб'єкта. М. Фуко, Р. Барт. Деконструкція. Ж. Дерріда.

Тема 7. Філософія буття (метафізика й онтологія)

7.1. Основні онтологічні проблеми.

Метафізика та онтологія як концепції буття. Буття як філософська категорія.

7.2. Історико-філософські концептуалізації буття.

Філософські концепції буття. Проблеми буття в історико-філософському окресленні. Основні складові буття. Онтологічна будова світу за сучасною наукою. Підстави існування світу. Виділення сфер буття в історії філософії та сучасній онтології. Основні онтологічні філософські категорії.

7.3. Простір і час.

Простір та час: їх характеристики, субстанціальна та реляційна концепції.

7.4. Філософія про рух та причинність.

Філософське поняття руху. Причинність у філософському розумінні світу.

Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)

8.1. Виникнення і природа свідомості. Сутність психічного.

Свідомість як духовне життя і найвищий рівень психічної активності (основні філософські концепції походження свідомості). Основні властивості і функції свідомості. Свідомість і самосвідомість.

8.2. Свідомість та мислення. Свідомість і мова. Свідомість як умова відтворення людської культури.

Свідомість і мислення (розумне мислення та ін.). Проблема несвідомого. Філософія про генезу свідомості. Проблеми свідомості в сучасній філософії. Значення розуму, трудової діяльності, соціального життя, мови в формуванні свідомості. Історико-філософське розуміння свідомості. Концепції свідомості та її структура. Компоненти та рівні свідомості.

8.3. Основні гносеологічні проблеми. Сутність та структура пізнавального процесу.

Психофізична проблема та теорія пізнання. Пізнання як предмет філософського аналізу. Основні підходи, принципи та концепції сучасної гносеології. Основні гносеологічні проблеми. Агностицизм. Сутність та структура пізнавального процесу. Чуттєві, раціональні та інтуїтивні аспекти та компоненти процесу пізнання. Загальні рівні пізнання навколишнього світу (чуттєвий, раціональний, ірраціональний). Підрівні чуттєвого пізнання (почуття, сприйняття, уявлення). Пам'ять (вербально-акустичне та семантичне запам'ятовування). Репродуктивна та творча уява. Підрівні раціонального пізнання (поняття, судження, умовивід). Інтелектуальна інтуїція.

8.4. Особливості, рівні та методи наукового пізнання.

Наука та наукове знання. Основні положення сучасної епістемології. Специфіка наукового пізнання, світоглядний статус науки. Структура сучасної науки. Наука як діяльність, система знань, соціальний інститут та сфера духовного виробництва. Наука як фактор суспільного розвитку. Класична та сучасна наука. Емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання. Експеримент, моделювання. Основні методи наукового пізнання (аналіз, синтез, аксіоматичний, конструктивістський, гіпотетико-дедуктивний, прагматичний, описовий та ін.).

8.5. Істина та її критерії.

Проблема істини та її критерії. Види істини (абсолютна, відносна, кореспондентська, когерентна, конвенціональна, прагматична). Практика у процесі пізнання. Наука як основа буття сучасної (техногенної) цивілізації.

Тема 9. Філософська антропологія

9.1. Історико-філософські уявлення про природу та сутність людини. Специфіка філософського розгляду проблеми людини. Філософія про природу та сутність людини. Основні філософські визначення людини. Німецька філософська антропологія (М. Шелер, А. Гелен, Е. Кассіерер та ін.).

9.2. Антропосоціогенез.

Походження людини. Біологічна та соціальна природа людини.

9.3. *Індивід, індивідуальність, особистість.*

Проблема смислу життя людини. Вирішення філософією проблеми життя, смерті та безсмертя людини. Філософія творчості.

9.4. *Передумови розвитку, свобода і відповідальність особистості.* Проблема свободи та відповідальності. Людина та практика.

Тема 10. Соціальна філософія

10.1. *Визначення суспільства, суспільні відносини та структура суспільства.*

Філософський аналіз суспільства. Суспільство як система, що саморозвивається. Специфіка суспільних законів і соціального пізнання. Основні сфери суспільного життя. Суспільні відносини та соціальна структура суспільства.

10.2. *Історико-філософські концепції суспільства.*

Основні філософські концепції розуміння суспільства. Роль потреб та інтересів у формуванні суспільних відносин.

10.3. *Сутність та критерії суспільного прогресу.*

Поняття про суспільний прогрес та його критерії. Теоретичні моделі розвитку суспільства.

Тема 11. Філософія економіки

11.1. *Економіка як предмет філософського осмислення.*

Філософський аналіз економіки. Філософія власності. Власність як комплекс суспільних відносин і соціальних взаємодій. Філософія праці. Ідея сродної праці Г. С. Сковороди. (Г. Сковорода). Проблема відчуження праці. Філософія грошей (Г. Зіммель).

11.2. *Людина як суб'єкт економічної діяльності.*

Концепт «економічна людина». Економічна культура. Моральні аспекти економічної діяльності. Феномен благодійності.

11.3. *Філософія споживання*

Формування суспільства споживання. Консюмеризм та його критика.

Тема 12. Філософія техніки

12.1. *Поняття техніки*

Проблема визначення поняття «техніка». Техніка як сукупність артефактів. Техніка і технологія. Науковий та технічний прогрес.

12.2. *Технологічний детермінізм в соціальній думці*

Технологічний детермінізм як методологія вивчення суспільного розвитку. Концепції техногенного суспільства.

Поняття інформаційного суспільства. Роль та місце інформаційних технологій у сучасному суспільстві. Феномен інформатизації й комп'ютеризації..

12.3. *Філософське осмислення суперечливості науково-технічного прогресу*

Техніка в соціокультурному та антропологічному контексті. Наука, техніка, гуманізм. Філософське осмислення наслідків науково-технічного прогресу: сцієнтистська й антисцієнтистська тенденції. Техніка в контексті глобальних проблем сучасного світу.

Перелік семінарських занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Філософія» використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, дискусії, роботу в малих групах.

Назви тем	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Філософія як універсальний тип знань	Проблемна лекція з питання "Філософія та світогляд"
Тема 2. Стародавня філософія	Дискусія з питання "Модель ідеальної держави Платона"
Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та Відродження	Дискусія з питання "Співвідношення віри та розуму"
Тема 4. Філософія Нового часу	Міні-лекція з питання "Раціоналізм та емпіризм"
Тема 5. Німецька класична філософія	Проблемна лекція з питання "Автономна особистість у контексті етики І. Канта", робота в малих групах, презентація результатів
Тема 6. Сучасна світова філософія	Міні-лекція з питання "Проблема влади у філософії постмодернізму"
Тема 7. Філософія буття (метафізика й онтологія)	Міні-лекція з питання "Матеріалізм та його історичні форми"
Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)	Проблемна лекція з питання "Істина та її критерії", робота в малих групах, презентація результатів
Тема 9. Філософська антропологія	Проблемна лекція з питання "Трансформація уявлень про сутність людини"
Тема 10. Соціальна філософія	Міні-лекція з питання "Інформаційне суспільство: соціофілософський аналіз"
Тема 11. Філософія економіки	Дискусія з питання "Головні засади критики консюмеризму"
Тема 12. Філософія техніки	Дискусія з питання "Основні засади критики техногенного суспільства"

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену згідно з графіком навчального процесу (максимальний бал, який можна отримати на екзамені, – 40; мінімальний бал, що дозволяє успішно скласти екзамен, – 25).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

На семінарських заняттях оцінюються реферативні доповіді, есе та письмові контрольні роботи.

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки реферативної доповіді за заданою тематикою здійснюється 8 разів за семестр. Максимальна оцінка за реферативну

доповідь – 5 балів (усього 40 балів за семестр), її можна отримати, якщо доповідь має логічну структуру, висновки є аргументованими, теоретичний матеріал викладений вільно із розумінням основних понять.

Поточний контроль успішності навчання у формі перевірки есе (твір-роздум за заданою тематикою) здійснюється 2 рази за семестр. Максимальна оцінка – 5 (усього 10 балів за семестр), вона передбачає наявність самостійного творчого осмислення певної філософської проблеми, знання альтернативних поглядів щодо її вирішення та вміння обґрунтувати власну позицію.

Поточний контроль успішності навчання у формі проведення письмової контрольної роботи (тестування) здійснюється 2 рази за семестр. Максимальна оцінка – 5 (усього 10 балів за семестр).

Позааудиторна самостійна робота студента (СРС) в межах навчальної дисципліни «Філософія» включає: опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань, про які викладач повідомляє студентів; пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку доповідей та есе; перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт; систематизацію вивченого матеріалу для підготовки до семестрового екзамену. Результати СРС перевіряються і оцінюються під час поточного контролю.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 4-х завдань (2 стереотипних, 1 діагностичне та 1 евристичне завдання), які дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента та рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумальна кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумальна кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мах бал
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Тема 1. Філософія як універсальний тип знань	-	-

	Семінарське заняття	1.1. Природа філософського знання. Основні функції філософії 1.2. Філософія і світогляд. Типи світогляду 1.3. Структура філософського знання	Реферативна доповідь	5
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 2	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 2. Стародавня філософія	-	-
	Семінарське заняття	2.1. Давньоіндійська і давньокитайська філософія Давньогрецька натурфілософія 2.2. Класична філософія Сократа, Платона, Аристотеля, Стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм	Реферативна доповідь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Філософія епохи Середньовіччя та Відродження	-	-
	Семінарське заняття	3.1. Становлення та розвиток філософії Середньовіччя. 3.2. Антропоцентризм і гуманізм філософії епохи Відродження. 3.3. Соціальна філософія епохи Відродження.	Реферативна доповідь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Аудиторна робота				
Тема 4	Лекція	Тема 4. Філософія Нового часу	-	-
	Семінарське заняття	4.1. Розвиток науки та філософська картина світу у XVI – XVII ст. 4.2. Емпіризм і раціоналізм. 4.3. Основні ідеї філософії Просвітництва. 4.4. Особливості розвитку вітчизняної філософії Нового часу	Реферативна доповідь	5
	Самостійна робота			
		Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття	
Аудиторна робота				

	Лекція	Тема 5. Німецька класична філософія	-	-
	Семінарське заняття	5.1. Загальна характеристика німецької класичної філософії 5.2. Гносеологічна концепція І. Канта 5.3. Абсолютний ідеалізм Г. В. Ф. Гегеля 5.4. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха	Есе	5
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Аудиторна робота				
	Лекція	Тема 6. Сучасна світова філософія	-	-
	Семінарське заняття	6.1. Соціокультурні умови розвитку філософії ХХ – ХХІ ст. 6.2. Розвиток позитивістської традиції в сучасній філософії 6.3. Антропологічна складова сучасної філософії 6.4. Ситуація постмодерну в сучасній філософії	Письмова контрольна робота (тестування)	5
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до контрольної роботи		
Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 7. Філософія буття (метафізика й онтологія)	-	-
	Семінарське заняття	7.1. Основні онтологічні проблеми 7.2. Історико-філософські концептуалізації буття 7.3. Простір і час 7.4. Філософія про рух та причинність	Реферативна доповідь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Аудиторна робота				

	Лекція	Тема 8. Пізнання як предмет філософського аналізу (гносеологія та епістемологія)	-	-
	Семінарське заняття	8.1. Виникнення і природа свідомості. Сутність психічного 8.2. Свідомість та мислення 8.3. Основні гносеологічні проблеми 8.4. Особливості, рівні та методи наукового пізнання 8.5. Істина та її критерії	Реферативна доповідь	5
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 9. Філософська антропологія	-	-
	Семінарське заняття	9.1. Історико-філософські уявлення про природу та сутність людини. 9.2. Антропосоціогенез 9.3. Індивід, тіндивідуальність, особистість 9.4. Передумови розвитку, свобода і відповідальність особистості	Реферативна доповідь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Аудиторна робота				
	Лекція	Тема 10. Соціальна філософія	-	-
Тема 10	Семінарське заняття	10.1. Визначення суспільства, суспільні відносини та структура суспільства 10.2. Історико-філософські концепції суспільства 10.3. Сутність та критерії суспільного прогресу	Реферативна доповідь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Тема 11	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 11. Філософія економіки	-	-
	Семінарське заняття	11.1. Економіка як предмет філософського осмислення. 11.2. Людина як суб'єкт економічної діяльності. 11.3. Філософія споживання	Есе	5

Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
Аудиторна робота			
Лекція	Тема 12. Філософія техніки	-	-
Семінарське заняття	12.1. Поняття техніки 12.2. Технологічний детермінізм в соціальній думці 12.3. Філософське осмислення суперечливості науково-технічного прогресу	Письмова контрольна робота (тестування)	5
Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до контрольної роботи		
Іспит			40
Загальна кількість балів			100

Рекомендована література

Основна

1. Данильян О. Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Харків : Право, 2018. – 432 с.
2. Назар П. С. Філософія людини та особистості : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / П. С. Назар. – Київ : Сталь, 2018. – 577 с.
3. Філософія : підручник : для студентів вищ. навч. закл. / Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, А. О. Баумейстер та ін. – Харків : Фоліо, 2018. – 620 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

4. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.
6. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Філософія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=2923>; <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3350>; <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3582>; <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3592>.
7. Філософія [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, Ф. М. Чешко, І. В. Жеребятнікова [та ін.] ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (822 КБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 271 с. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23349>.